A kolumbiai delegáció látogatásai

Enyedi Zoltán felvétele

A kolumbiai delegáció tagjai a Tisza-parti gimnáziumban

A KISZ Központi Bizottságának meghívására Magyarországon tartózkodó, és Szegedre érkezett kolumbiai ifjúsági delegáció tegnap délelőtt *városnézésen* vett részt. Megtekintették a tarjáni és újszegedi építkezéseket, az algyői olajmezőt, és ellátogattak többek között a szegedi Centrum áruházba is. A delegáció öt tagja, *Bernando Tobon* jogász, a kolumbiai Széles Front aktivistája, *Alvaro Bernal* jogász, parlamenti képviselő, *Luis Castelbanco* szakszervezeti vezető, cementgyári munkás, *Miller Chacon* jogász, a kolumbiai kommunista ifjúsági szövetség aktivistája és *Jaime Parra* diák, a bogotai egyetem ifjúsági vezetője délelőtt ellátogatot a Tisza-parti gimnáziumba és vízügyi szakközépiskolába. Az intézményben *dr. Valkusz Pálné* igazgatóhelyettes, *Schmitdh János* párttitkár *Révész Mihály* KISZ összekötő tanár és *Sándor Ilona*, az iskolai KISZ-bizottság titkára köszöntötték a vendégeket, bemutatták az iskolát, és elbeszélgettek ifjúságpolitikai kérdésekről.

Délután az öt tagú kolumbiai delegáció a József Attila Tudományegyetem KISZ-bizottságában tett látogatást, ahol *dr. Vastag Pál*, a KISZ vb titkára, a KISZ vb tagjai és fiatal oktatók köszöntötték és beszélgettek a küldöttség tagjaival. Majd a delegáció a SZOTE klubjába látogatott, ahol *Koczor Lajos* titkárhelyettes köszöntötte a vendégeket.

A kolumbiai delegáció programjában ma hódmezővásárhelyi látogatás szerepel. Fogadják őket a hódmezővásárhelyi KISZ-bizottságon, majd látogatást tesznek a porcelángyárban, a vásárhelyi óvodában, és megtekintenek egy termelőszövetkezetet is. A delegáció holnap, szombaton a Hazafias Népfront városi bizottságának vendége lesz, majd a KISZ Csongrád megyei bizottságán folytatandó megbeszélés után elutazik Csongrád megyéből.

NEVÉN A GYEREKET...

A ruhagyári műhely asszonyai azon berzenkedtek a múltkor, hogy a jutalmak elosztásánál nem volt igazság. Pontosan megnevezték azt a munkatársukat is, aki szép summa jutalmat kapott azon a címen, hogy munkáját kiválóan végzi huzamosabb ideje. S mit mondtak később a csoport tagjai? Azt, hogy a megjutalmazott kollégájuk sokat hiányzik a munkából, de amikor bent van, akkor sem kifogástalan a tempója, gyakran kisegítik a termelésben. Előfordulhat ilyesmi —, mondhatnánk —, hogy oda is csurran egy kis jutalom, ahova nem kellene. De ebben az esetben nem ily egyértelmű a történet. Ugyanis a műhely csoportjának a tagjait megkérdezték, hogy kik kapjanak jutalmat, kitüntetést, s akik később más véleményt mondtak, azok a tanácskozáson felemelték a kezüket és kinyilvánították egyetértésüket a most kifogásolt személy mellett.

A másik példa. Egy kisebb vállalat műszaki tisztviselőinek béremelését tárgyalta a vezetőség. Az igazgató behívatta a főmérnököt és osztottak-szoroztak, megpróbálták azt a 2—3 százalékos lehetőséget igazságosan, a körülményeket is figyelembevéve elosztani. Sokáig tanakodtak, míg végül sikerült a nevek mellé odabiggyeszteni a béremelés összegét. Amikor ezzel a művelettel végeztek, behívták a szakszervezeti bizalmit és a pártszervezet képviselőjét, s fellapozták előttük a listát, felolvasták a kiosztott pénzösszeget. A két tisztségviselő nézett, nézett, egyikük halkan megjegyezte, talán X-nél vagy Y-nál másképp kellene, esetleg Z-nek is adjanak. A bátortalan megjegyzésre az igazgató határozottan adott választ; ezt így látják jónak, ahogyan a listára felfektették. A tisztségviselők intettek a fejükkel, hogy akkor rendben van, és három perc alatt végeztek is a bérrendezéssel. Csupán a folyosón mondta egyikük, hogy egyáltalán minek kérdezték meg őket, ha már előre eldöntöttek mindent, hiszen ily módon formaság az egész.

Az egyik helyen megkérdezték a csoport tagjait, de azok nem szóltak, nem volt véleményük, illetve véleményüket elhallgatták, a másik helyen véleményt mondtak. Az eredmény különben mind a két esetben ugyanaz volt: később igazságtalanságot emlegettek. De miért? Miért történnek meg ilyen esetek? Hiszen a demokratikus elveket betartották. Valamit a szubjektív érzések számlájára is felírhatunk, de mégsem mindent. A példák után közelebb kerülhetünk a lényeghez, az üzemi légkörhöz, valamint ahhoz, hogy milyen körülmények között érvényesülhet egyáltalán a demokratizmus a munkahelyen.

Kezdjük alulról felfelé a lehetőségekkel, a formákkal. Bátran kijelenthetjük, hogy az üzemek munkásai körében a szocialista brigádok ma már meghatározó szerepet játszanak. A kis kollektívák mindennapjaiban érvényesül legjobban a demokrácia is. Munkájukban, magatartásukban, programjukban és a programok meghatározásában a demokratikus „játékszabályok" dominálnak. Egy ilyen közösség kebelében az őszinteség, a szókimondás, a vita teljesen természetes. A brigád vezetője is éppen olyan körülmények között él, gondolkodik, dolgozik, mint a többiek, neki is öröm, ami másokat megörvendeztet és neki is bánat, ami lehangolja az embert. Fizetése sem különbözik a brigád többi tagjáétól, mivel teljesítés után kapják keresetüket mindannyian. A produkciót nem lehet szubjektíven értékelni, hiszen kézzelfogható, mérhető, mennyiségben kifejezhető a végeredmény, s a munkában eltöltött idő.

Mégegyszer: a brigád, mint közösség, s a brigádértekezlet, mint forma az üzemi demokrácia érvényesülésének egyik legjobb területe. De egy kis kollektíva önmagában csak parányi része az egésznek, a vállalatnak. Ebből logikusan következik, hogy az így érvényesülő demokrácia is csak egy sejtje lehet a vállalati demokráciának. Azt mondhatnánk erre, hogy akár rendben is van minden, hiszen a nagy egész mindig a részekből, a sejtekből áll össze, s amilyen a sok apró sejt, olyan a belőle összeállított, összegyúrt test. Ez igaz, addig legalábbis annak tűnik, amíg sterilen szemléljük, csak a rész természetét tekintjük perdöntőnek. De kérdés, hogy miként viselkedik a parány, amikor magasabb szervezettségben kell kifejtenie énjét. Megtartja-e azt a harcos, vitatkozó, igazságot kereső, őszinte és szókimondó természetét, amely saját közegében jellemzi?

Rózsaszínűre festenénk a valóságot, ha igennel válaszolnánk. Ha nem igenlünk egyértelműen, akkor keressük a változás okát. Keressük csak a példákat is hozzá. A nagy vállalat tíz fős brigádja havonta fehér asztal mellett is tanácskozik. Erre különben csak azért kerítenek sort, mert nem akarnak az üzemről, a munkáról beszélni, kikapcsolódásnak szánják, sörözgetés közbeni csevegésnek. Szóba kerül a foci, az időjárás, a politika, majd az árak és a bérek, néha még filozofálgatnak is, hogy mi is az a kispolgáriság. Elpuhítja-e az emberek testét és lelkét a kocsi és a szobakutya, menynyire valós probléma a fiatalabb és az idősebb generáció egymáshoz való viszonya. De amikor a bérek is szóba jönnek, akkor elszabadul a pokol, és újra termelési tanácskozást tart a kis kollektíva, a véleményalkotás, a vita teljesen demokratikus alapokon folyik.

De lépjünk csak feljebb egyet. Lássuk az üzem vagy a műhely termelési tanácskozását. Mennyire demokratikus ott a légkör, mennyit vittek magukkal erre az összejövetelre az imént még oly nagy vitakedvükből az emberek? Mert a brigádértekezleten a vezető így valahogyan fejezte ki magát: Kovács Jóska késett szerdán öt percet, s még másfél órát vakaródzott délelőtt, nem volt jó a tervrajz, belső foglalatok helyett a külső borítót hozták a raktárból, hétfőn-kedden alig volt munka, csütörtökön négy túlórát teljesítettek; lehetetlen együttműködni a művezetővel, mindenre van ideje, csak arra nincs, hogy megfelelő munkát szerezzen a brigádnak... Kár sorolni a közismert szöveget. Abban a légkörben, amelyet különben az ott dolgozó emberek teremtenek meg saját számukra, nem is lehet másképpen tárgyalni, nem lehet ködösíteni, mellébeszélni.

A műhely termelési tanácskozását már „ünnepélyessé" teszik, gyakran külsőségeiben is: drapéria az asztalon és vizeskancsó poharakkal, hamutálca. Az asztal mögött másképpen öltözött emberek ülnek, míg az asztallal szemben munkaruhában, olajos overálban, vizespohár és hamutálca nélkül. A lényeg persze nem ezeken az apróságokon múlik, hanem a szövegen. Másképpen beszélnek az ilyen tanácskozásokon, mint amikor „maguk között vannak". A miértet akkor se tudnám megmondani, ha újból születnék. Az üzemvezető elkészíti írásban a beszámolóját, ami nem is volna baj, de ki érti a beszámoló mondatait? „Szűk még a keresztmetszet a minőségi összetételben" — olvassa gócsörtösen a műhelyfőnök, holott kollégái társaságában sosem használ ilyen meghatározásokat. Mit szólhat ehhez a brigádtag, az esztergályos, akinek rossz anyagot utaltak ki munkájához? Semmit. Legfeljebb elönti a méreg és megismétli, hogy hibás anyagot kapott. Megismétli egyszer, majd legközelebb mégegyszer. Később nem szól egy szót se. Minek, — füstölög magában, hiszen itt másképp beszélnek, a szűk keresztmetszetről, neki viszont a keresztmetszetekkel semmi baja nincsen. Az ilyen tanácskozásokon más a légkör, más szavak illenek a külsőségekhez és nem illik brigád „szinten" társalogni, talán még müveletlennek is néznék az embert.

Hát igen, valahol itt van a kutya elásva: mások akarunk lenni, ha nem, vagyunk magunk között. De miért nem vagyunk olyanok és miért nem igényeljük ugyanazt a légkört feljebb is, mint amilyenben jól érezzük magunkat az élet mindennapjaiban? Van-e ez ellen orvosság? Azt hiszem, van. A szocialista brigádok tagjai vigyék magukkal az üzem termelési tanácskozásaira a maguk karakterét, ne hagyják, hogy a szűk keresztmetszetről beszéljenek, hanem emlegessék a saját tennivalóikat. Tartsák meg mindenütt a maguk által elfogadott és kialakított munkáslégkört, amely nevén nevezi a gyereket.

Gazdagh István

Jeligés újítások

Egy érdekes kezdeményezés

Az újítások elbírálása mindig is kényes és nehéz kérdés volt. Különösképp ott, ahol nem voltak rá kényesek, és könnyűszerrel megtalálták a „sógor-koma-jóbarát" mentalitás érvényesítésének módozatait. Az sem volt éppen ritkaság, hogy főmérnököt, osztályvezetőt azért „vettek be a buliba", hogy az ő nevével fémjelezzék a javaslatot. Jó „bornak" is elkelt némelykor az ilyen „cégér". Az elbírálók, szakvéleményt mondók objektivitását ilyenformán vitatni lehetett. Akkor is, ha csupán az alkotást nézték, s valóban reálisan értékelték az érdemeket.

Ezért keltette föl érdeklődésemet, egy nemrég megjelent híradás a jeligés újításokról. Az Észak-magyarországi Vegyiműveknél vezették be ezt a névtelen újítási formát, de érdemes elgondolkodni előnyein itt, a szegedi, Csongrád megyei üzemekben is.

Az újításhoz szükséges nyomtatványokkal együtt két kis borítékot is kap a sajóbábonyi gyárban az, aki javaslatot akar beadni. Egyikbe csak a jelige kerül, a másikba — amit letétbe helyeznek az iparjogvédelmi irodán, s csak az elbírálás után nézik meg — nevét is beleírja az újító. Az újítás sorsáról egyébként — a napló számát feltüntetve — nagy táblán értesítik az üzem dolgozóit. (Ez a nyilvánosság még külön is jót tehet az újítások ügyének.)

Mire jó ez a nagy titokzatosság? — kérdezhetné valaki. Hogy mire? Stagnálás, visszaesés után ebben a gyárban 182-re nőtt az újítások száma, túlszárnyalva a „hőskori" — 1965-ös — legtöbbet: a 165-öt is. S mind a gyárnak, mind az újítóknak igen tetemesen nőtt az ebből származó hasznuk is. Ez pedig nem akármilyen ajánlás — hisz minden eszköz jó, ami az újítómozgalom megújulását szolgálja.

S. M.

Fény a tanyai iskolákba

A szegedi járási 83 tanyai iskolája közül 75-be már bevezették a villanyt. Balástya hatalmas tanyavilágában kilenc iskola működik, mind a kilencben villany világít esténként. A közelmúltban Pusztaszeren, az árpádhalmi iskolába kapcsolták be az elektromos áramot a DÁV dolgozói, Mórahalmon, a királyhalmi iskolához most építik a vezetéket.

A magyar ugaron

ÚJ FILMEK

Magyar film. Írta és rendezte: Kovács András. Operatőr: Illés György. Főszereplők: Latinovits Zoltán, Horváth Sándor, Drahota Andrea, Mensáros László, Iglódi István, Páger Antal, Major Tamás.

Ez után a film után gondolkodni lehet, kell. Folytatni kell azokat a vitákat, amelyeket a szereplők megkezdtek — és nehéz abbahagyni. Helyesebben: nem tudni, mikor lehet ezeknek a vitáknak vége. A témájuk miatt.

Kovács András író-rendező és Illés György operatőr filmjében ugyanis, amely 1919 augusztus-szeptemberében, tehát a Tanácsköztársaság bukása után, az ellenforradalom első heteiben já szódik, ma is aktuális, lényegi kérdéseket vizsgáló dialógusokat hallunk. Tömör, feszes, lényegretörő fogalmazásban olyan mondatokat, amelyek emberi magatartásformák különböző típusait elevenítik meg, jellemzik ezeket. A magatartásmódok egymáshoz és a valósághoz való viszonya is elemződik ezekben a mondatokban, nézetek, elvek megméretnek, ütköznek, napvilágra kerül előrevivő vagy visszahúzó hatásuk.

Milyen magatartás legyen a helyes a forradalom időleges bukása után, a „tisztogatás" légkörében: szilárd kitartás, magányos és reménytelen szembeszállás a korlátlan hatalmat kapott eszelős tisztogatókkal szemben? Kerülőutak, megalkuvások (és meddig?) a későbbi cselekvés lehetőségének reményében? Néma térdetfejet hajtás, vagy vad vádaskodás mások ellen a magunk bőréért? És mi a háttere, alapja, indítóoka a különböző magatartásoknak? A hit ereje kell a szilárdsághoz, az ész érvei pedig alkura késztetnek? A hitek és tévhitek milyen összegabalyodása mozgathatja tömegek pálfordulásait? Hova vezet, kell-e, vagy lehet-e, hogy mindent lásson, „titkok" nélkül vezettessen ez a tömeg?

Mindezek és még sok más — nyitott kérdés felelős, érett, tudatos vizsgálata Kovács András filmjében intellektuális élményeket ad. A szereplők inkább nézetek, etikai elvek hordozói, és nem gonddal megformált jellemek. Zilahy tanár úr humanista eszméi mögött azonban Latinovits Zoltán érezteti tudja az egyéni, egyedül erre az emberre jellemző vonásokat, „kijátszva" ezzel a forgatókönyv szigorúságát, a legjobb színészi teljesítményt nyújtja. De „kiemelését" talán csak az indokolja, hogy övé a főszerep. A többi színész ugyanis hasonló jó játékkal örvendeztet meg.

S. E.